

„Soča“

izhaja vsak ptek o poldne in veljá s prilogama „Primorac“ in „Gospodarski List“ vred po pošti prejeman ali v Gorici na dom pošiljan:

Vse leto	gld. 4:40,
Pol leta	" 2:20,
Cetrt leta	" 1:10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poština!

Delavcem in dragim manj premožnim novim naročnikom naročino znižamo, ako se oglaša pri upravnemu.

„Primorac“ izhaja vsakih 14 dnij ob enem z ravnimi (na par) „Sočini“ številkami.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak drugi in zadnji petek meseca. Kendar je v petek praznik, izidejo listi že v četrtek.

Avstrijska delegacija.

Dne 14. t. m. začela je v avstrijski delegaciji razprava o proračunu ministerstva zunanjih poslov. Predsedoval je knez Windischgrätz. Poročalec grof D'ambra je dejal, da odsek se je soglasno izrekel za zaupnico grofu Kalnokyju, kar je dokaz, da je ž njegovo politiko zadovoljno vse prebivalstvo(!).

Mlađečki delegat Masaryk govor proti predlogu odsekovemu. Zadovoljen je z izjavo Kalnokyjevo o prijaznih odnosajih z Rusijo. Odločno pa se upira trozvezi, ki je le Nemčiji v korist. Italija je naša „zavezniča“, a tamkaj se vsak čip rogovili proti Avstriji; 65 časopisov ne sme prihajati čez mejo: Tudi ravnokar dovršene tržaške volitve dajo nam nemo mogo misliti. — Rusija je svetovna velesila; zato moramo skrbeti, da živimo z njo v dobrih odnosajih. Na Balkanu moramo imeti toliko upliva, kakor ona, toda pridobiti si ga moramo s svojo kulturo in z dobrim blagom. — Mi želimo, da zunanja politika soglaša z notrajanju. Avstrija je zvezna manjših narodov, zato treba začeti politiko miru in dela in sicer socijalno politiko. Konča z izjavo, da avstrijsko vprašanje je ob enem tudi češko uprašanje in pravi, da bo glasoval zoper to, da se o proračunu začne posebna razprava. — Predsednik je govornika večkrat ustavljal in kljal ga k dnevnu redu; mašil mu je usta, kolikor je mogel. In to imenuje: svobodo besede!

Delegat grof Badeni želi, naj bi se v delegacijah ne govorilo o narodnostnih razporih; hvalisa trozvezo in modruje, da treba narediti konec paurskim agitacijam v nekaterih deželah, kakor n. pr. v Galiciji.

Prav debro mu je posvetil z rezkim odgovorom delegat Pacák. Dejal je, naj se uvede zakonita enakopravnost med Poljaki in Malorusi, pa bo konec vsakoršnih agitacij. Če je pa Badeni klical redarstvo proti slovanski uzajemnosti, ve naj, da vsi slovanski narodi čustvujejo drug z drugim in da storijo vse, kar bo pomagalo dosegiti veliko kulturno naloge Slovanstva. — Slovenska vzajemnost ni oni panrusizem ali panslavizem, ki strasi v glavah naših avstrijskih politikov. Mi Slovani ne sklimimo kakor druge narodnosti čez državne meje, pač pa hocemo vselej slovanski čutiti in misliti, hocemo kulturno povzdigniti slovanski svet, ako bi tudi državna sila proti nam nastopala. Dokler ne izgine kriva naša, da kar je slovansko, je protivavstrijsko, ne bo mirnejših časov v Avstriji.

Slovanski narodi niso zadovoljni z avstrijsko zunanjim politiko. Razdraženost je takoj velika, da tudi minister za zunanje posle mora računati z nezadovoljnostjo petmilijonskega naroda češkega. Zdi se, da Beustovo geslo: „Slovane tlačiti ob steno!“ se je začelo zopet izvrševati. S tako politiko pa Avstrija izgubi svojega najboljšega prijatelja, Izgubi zrezo sre svojih narodov! Kaj bi pa koristile vse zvezze s sosednjimi državami, ko v notranjih deželah vihri nemir, ki bi branil, da bi Avstrija pri kakoj zunanni nevarnosti nastopila z vso svojo močjo? Najboljša zunanja in notranja politika je zadovoljnost narodov v državi.

Na to je Pacák prešel na češke razmere in na izključenje mlađečkih delegatorov iz odsekov, vsled česar mu je predsednik neprehnomu segal v besedo in branil mu govoriti o tej zadevi. Končno popraša delegacijo, ali hoče še nadalje poslušati dr. Pacáka. Za nadaljevanje govora so glasovali edino le širje Mlađečhi. Na to d. Pacák trpkim naglasom: „Zahvaljujem se vam v imenu češkega naroda, da ste mi odvzeli besedo.“

Delegat Wenger govor o trgovinskih pogodbah z Nemčijo, Švico in Italijo ter dokazuje škodljivost teh pogodb za naše kmetijstvo.

Delegat A. d. m. e. k nadaljuje govor v zmislu Pacákovem.

Slovenec Pfeifer pravi, da v Avstriji ni mogoče tako zunanja politika, ki bi bila vsem njenim narodom enako simpatična.

SOČA

(Izdaja za deželo.)

Trozvezna politika more mir zagotoviti, toda neznašna vojaška bremena ugonobijo gospodarske sile pojedinih držav. Saj ijdje vendar ne živé za to, da bi se počivali. Rimski militarizem je pokopal rimsko državo, evropski militarizem se more enako zgoditi. Barbari so uničili Rim, nas pa uničijo socialisti.

Dr. Herold trdi, da zunanja politika se mora nastanljati na notranjo. Kalnoky bil bi velik umetnik, ako bi mogel veselno politikov neoziraje se na narode in njih življenje. Delegacija se mora upirati razločevanju med notranjo in zunanjim politiko. Pri nas je težko govoriti o zunanjji politiki, ker narodovi zastopniki nimajo nikakoga upliva na njo, pač pa se jim dovoljuje pravica, da smejo odobravati ministrovje delovanje. Vrhnu tega se vsak pomislek proti sedanji zunanji politiki označi kot nepatriotični. Trozvezza je morebiti potrebna. Toda zvezze se včasih rušijo kar hipom; zato je nespatnino, predelečevati trozvezzo kot neobhodno potrebno podlago monarhije, saj se že zdaj misli v inozemstvu, da konč trozvezze bi bil Avstriji v škodo. — Avstrija ne more tirati agresivne (napadovalne) politike, pač pa si mora pridobiti simpatije na Balkanu, katerih zdaj nima. — Države imajo nalog, da zagotovijo narodom zadovoljnost. Mir pa, ki je le neprestano pripravljanje na vojno, ne more biti smoter naše zunanje politike, ker oboroženi mir mora naposled uničiti naše gospodarske sile. Tak mir ni nikak uspehl, kakoršnega bi se mogli veseliti. V trozvezzi gojite dve državlj napadovane namene: Nemčija misli na pridobitev, Italija pa na plen. Vkljub trajni zvezzi je ohranil mir sami ruski car. Avstrija bodi svobodna na vse strani ter v prijateljstvu s Francijo in Rusijo.

Delegat grof Ledabur trdi, da izjave dr. Herolda se ne zlagajo z javnim mnenjem na češkem. (Kakor da se vsak dan ne kaže jasno in odločno, kakški češki narod misli in hoče!)

Dr. Masaryk polemizuje s predgovornikom in razpravlja razmerje med veleposeljnikom in Mlađečehi.

Minister grof Kalnoky izjavi najprej, da bo nagovore predgovornikov odgovarjal le v teliko, v kolikor so se res dotikali zadev, spadajočih v njegovo področje. Res je sicer, da češči tudi notranje zadeve, gmotni položaj države itd. mogočno uplivajo na tok zunanje politike in v teliko se res tudi pri razpravljanju zunanje politike ni moči popolnoma izogniti notrajanju uprašjanjam, nikakor pa se on (minister) ne more spuščati v razpravo notrajinjih uprašjanj, imajočih pomen le za posamezne kronovine. Sicer ga pa vseči, da sta delegata Masaryk in Herold naglašala potrebo notranjega miru, in želeti bi bilo ie, da bi vsi delegati, vrnivši se domov, v tem smislu delovali. Vnajni politiki ugojarjalo se je le od strani Čehov, a minister se na te ugovore ne more ozirati, ker ogromna večina ostalih delegatov drugih narodnosti in zlasti tudi ogerske delegacije ne soglašajo s težnjami Mlađečehov gledé zunanje politike. Trojna zvezza je že skozi 15 let ohranila evropski mir in že to svedoči, da tendencija te zvezze ne more biti agresivna, kakor misli delegat Herold. Nikdar se ni niti v Berolini niti v Rimu skasašo zapustiti miru. Zvezna pogodba z Nemčijo se je objavila ter nje vsebina jasno priča, da nastopi casus foederis je tedaj, aki bi se jedna ali druga zvezanih držav napadla s kakih strani, ne da bi bila napad sama izvajala. Nezaupnost proti tej zvezzi torej ni opravičena in minister bi moral le obžalovati, ako se dvomi o poštenosti zvezze le iz narodne antipatije. Da je on (minister) vsled nekaterih časnikarskih člankov pojašnjeval in ponavljal neke svoje, ponekod napačno razumljene izjave, se mu pa tudi ne sme v zlo štetiti, kajti on prisega javnem umnenju v Nemčiji veliko važnost. Sicer pa je imel pri svojih pojasnilih v mislih tudi drugo in zlasti francosko časopisje, ki je tudi napačno tolmačilo njegove besede.

Neki češki delegat naglašal je tudi, da bi se nam ne trebalo tako silno oboržavati, ker se nam ni bati od nobene strani napada in ker vsled tega ne rabimo tako velikanske vojske. A že bi mi gledé oborženja preveč zaostajali za drugimi, teda bi

se ne mogli več zanašati na samega sebe in uategnilo bi se zgodi potem nasprotno od tega, kar vsi želimo.

Delegat dr. Masaryk stavil je tudi uprašanje, na podlagi katerih dogodkov se zboljšali naši odnosaji z Rusijo in za to je zlasti kaj dogovorilo gledé na balkanske države. V tem pogledu sklicuje se minister na vsebino svojega prvega ekspozicija, v katerem je izrecno naglašal, da so to zboljšanje ne opira na nikakrsna posebna dejstva in da se v tem pogledu ni nič posebnega zgodilo. Gotovo je le toliko, da imata ruski car in ruska vlada ugodne dispozicije za naso monarhijo in da bo gojenje teh dobrih odnosajev utegnilo imeti še nadaljnje godne posledice. Podrobnejše ministru ne kaže razpravljeni te zadevi. Opominil bi le še to, da skoro ni dveh držav, kateri bi ne imeli v tem ali enem pogledu različnih koristij: še celo pri načinjenosti zvezanih državah nahajajo se izvestne točke, pri katerih lahko nastanejo in tudi res nastanejo nasprotja. Pri načelu dobrih odnosajev pa se takra nesporazumeljenja prav lahko rešijo načinom potem. Naglašalo se je tudi, da se je lansko leto v delegacijah kot nepatriotični ožigali zunanja politika, kakoršno je predlagal delegat Eim in trdilo, da je sedaj vendar naša politika ukrenila to pot. Minister pa je v resnicu lani grajal le obliko dotičnega Eimovega govora, v stvari sam pa je tudi on pritrdil, da bi bilo želeti z Rusijo dobrih odnosajev in da bomo minister vnašnjih zadev sile k prej tudi na to obrazčal s svojo skrb. Stvarnega nasprotja tedaj ni med tem, kar je minister odgovarjal lani delegatu Eimu in kar je poročal letos o naši vnašnji politiki. Končno toži minister, da mora vsled sestave delegacij po trikrat in večkrat govoriti o vnašnji politiki, akopav evropski položaj ni tak, da bi bilo treba javno razpravljati politično odnosajo. Vsi parlementi izogibajo se v tem pogledu večjim debatam, ker uvidevajo, da je vnašnja politika silno kočljivo polje, in da velike javne razprave o tej zadevi niso niti v korist lastne države niti v korist splošnega miru. Minister sklepa z željo, da bi se utrdil, kakor so izrekli željo tudi češki delegati, tudi notranji mir, kajti potem se bo minister vnašnjih zadev mogel še z večjo močjo in z večjo odločnostjo potezati za ugled in veljavo monarhije. (Odobravane).

Poročalec Dumba odreka Mlađečehu pravico, govoriti v imenu slovanskih narodov, kajti zastopniki drugih slovanskih plemena izrekli so se v odseku odločno za politiko grofa Kalnokyja in isto storil je neki jugoslovanski delegat v ogerski delegaciji. (Czernkovich!)

Na to se seja preloži na petek ob 10. uri dopoludne. O tej prihodnjic.

Skrb za ljudske šole

v goriškem deželnem zboru.

V preteklem zasedanju našega deželnega zobra sta prišla v razpravo dva predloga o ljudskošolskih zadevah. Prvega je podal naš deželni odbor in njegova nameva je bila za zdaj vsaj nekoliko zboljšati stanje ljudskih učiteljev s tem, da bi se večju številu njih odprla pot v višje plačne razrede, potem, da bi učitelji, kateri so za učiteljstvo postavno usposobljeni, imeli pravico v prvem letu po izpitu sposobnosti vsaj začasno povzdržnjeni biti v tretji razred in slednjic, da bi bili vsi učitelji opriščeni plačevanja tiskih dokladov k dohodarini od svojih dejanskih plač, od poslovnih priklad in od stanovnine, katere se pobirajo za deželni in zemljiščno-odvezni zalog, za občine, za okrajski in cestni zalog.

Drugi, važnejši predlog, ki ga je podal poslanec dr. Gregorčič v 8. seji, meril je na to, da bi omogočil in olajšal zboljšanje učiteljskih dohodkov. Njegovo jedro tiči v premembri §. 38. zakona z dne 6. maja 1870. dež. zak. št. 30. po katerem naj bi bilo ustanovljeno in vzdrževanje potrebnih ljudskih šol skupna zadeva šolskega okraja.

Oznanila

in „poslanice“ plačajo se za štiristopno petitvrsto:

8 kr. če se tiskajo 1krat,

7 " " " " 2 "

6 " " " " 3 "

Večkrat — po pogodbi. Za večje črke po prostoru.

Posamezne številke dobivajo se v tovarnah v Nunski in Šolski ulici po 8 kr.

Dopisi posiljajo naj se uredništvo, naročina in reklamacije pa upravnosti „Soče“. — Neplačanu pismenost uredništvo ne sprejema.

Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnost je v Marziničevi hiši, Via del Mercato št. 12, It.

ja in dežele. Šolski okraj naj bi skrbel za stvarne potrebe svojih šol, dežela pa za dohodek (plače, petletnica, opravilne in osebne doklade, podpore, nagrade, doplače) službujočemu učiteljskemu osebju.

Ta svoj predlog je gospod poslanec utemeljeval tako-le:

Visoka zbornica!

Državna postava z dne 14. maja 1869., drž. zak. št. 62., s katero se ustanavlja načela za poučevanje v ljudskih šolah, odreja v §. 62., da „za potrebe ljudske šole skrb v prvi vrsti občina dotičnega kraja“ in da „koliko se imajo tega udeleževati okraji, določuje deželno postavodavstvo“. V §. 66. pa ukazuje, da „kolikor sredstva posameznih občin (oziroma okrajev) za potrebe ljudskega šolstva ne zadostajo, jih zaktada dežela“.

Z ozirom na ta načela sklenili so vsi deželni zbori v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel — izvzeti mesto tržaško, za katero velja še vedno „politična šolska ustava“ z dne 11. avgusta 1805., v kolikor je nbo premenila poznejše postave — deželne šolske zakone, ki delijo po različnih merilih trošek za javne ljudske šole med občine (oziroma tudi šolski okraje) in deželo. Edini deželni zbor pokrenut v goriško in Gradisko zadovolil se je s tem, da je vse stroške za ljudske šole odmeril šolskem okrajem, ter da je sprejel z dne 6. maja 1870., dež. zak. št. 30., §. 57., ki obeta, da „posebna postava določi, ali in koliko ima tudi deželni zalog skladati za stroške šolskih okrajev“. Ta paragraf so v toku 23 let ni še izvršil, da je taka postava neizogljivo potrebna, kajti kjer so duševne koristi skupne, zahteva se tudi skupnost gmotnih žrtev.

V smislu §. 55. navedene postave z dne 6. maja 1870. vzdržuje se ljudska šola na Goriškem, v kolikor nima ustanovljenih dohodkov, v vseh okrajih, ki ne obstojijo le iz ene občine, samo z dokladami na izbrane davke, tako da vsa teža ljudskega šolstva sloni na ramah zemljiskoga in hišnega posestnika, občinka in trgovca, med tem ko občinari, ki ne plačujejo izravnega davka, so prosti vsakterega dohodka za šolo, če tudi imajo sicer boljše dohodek in več otrok na hišnega ali zemljiskega posestnika. Pravica zahteva, naj plačuje tudi posredni davek svoje doklade za šolske namene, da bo šolska butara razdeljena na vse davkoplakevale in da ne bodo nosili šolskih bremen le nekatere.

Sedanja enostranska razdelitev šolskih butar je pripravila posamezne okraje v neznenostnem stanju in žuga ugonobiti plačevalce izrednih davkov, ako bo še daje trpela. Gradiski okraj plačuje 33, tolminski 50, goriški 53, sežanski celo 63 odstotkov od vseh izravnih davkov z državno priklado vred sam o za ljudske šole. Pa tudi gradiski okraj si je ohranil nižje odstotke od drugih okrajev le s tem, da ne zida šolskih postopij, ter da je nastavil učiteljice, podučiteljice v neprimerno obilnem številu. Leta 1892. je štel ta okraj po postopil 47 učiteljev 34 učiteljic, 5 podučiteljic in 29 postopilic.

Tem nezdravim odnosom se more v okom priti edino le s tem, da se pritegne tudi posredni davek k stroškom za ljudske šole, oziroma da prevzame dežela dobršen del šolskih stroškov, ker nji se dovoljujejo doklade ne le na izravne, ampak tudi na posredne davke, kar se šolskim okrajem vsled postave zahtika. Deželne naklade na posredne davke niso v nikaki razmeri z dokladami iste vrste v goriškem mestu, ki ima v teh dokladah krepko zaslonbo svojemu gospodarstvu.

Potreba, da bi dežela sklada sklepalo v sklepom ljudske šole, poudarjala se je v tej visoki zbornici že o drugih prilikah, priznana je od

li dolžnost, zalačati ostale potrebštino. V istem utoku zagotavlja mestna občina goriska, da postave z dan 6. maja 1870 približno načelo o skladanju dežele k stroškom šolskih okrajev in da le natančnejo določbo o tem pridržuje bodcemenu zakonu.

Gradiški okraj bi znal temu ugovarjati, če da on bi moral potem več plačevati za ljudske šole nego zdaj. Ali ta ugovor je ničev, kajti gradiški okraj že itak ne bo mogel ostati pri svojih sedanjih odstotkih za ljudske šole, in ker je splošno priznano in v dejanje uvedeno pravile, da k skupnim stroškom donačajo posamezniki v državi in v občini v razmeri svojih dohodkov.

Vrhu tega ima se pričeti v tem okraju podjetje, ki pomnoži vrednost ondajnjega sveta po spričevanju deželnega odbora in zadruge, ki se je sestavila prav v ta namen, za milijone in milijone goldinarjev. Kakor je želeti, da bi dežela pripomogla k uresničenju tega načrta, tako je le pravljeno in določeno, da je tudi okraj po svojih zastopnikih voljan, vršiti dolžnosti do skupine, ki mu omogočila tako velikansko pomnoženje njegovega imetja.

Z osmrom na vse to priporočam, naj visoka zbornica izroči predloženi načrt postave šolskemu odseku sednemu udov, kajti ga pretresi in poroča o njem visokemu zboru še v teku sedanjega zasedanja.

Tako temeljito je poslanec dr. A. Gregorčič zagovarjal svoj predlog o ustanovitvi deželnega šolskega zalog, kakoršuega imajo v drugih dež. "ah in kakoržen bi bil našemu šolstvu v veliko sredo, ne da bi se pomnožil z bremenem a sedanjim davkoplaćevalcem; nasprotno, dosedanje doklade bi se ugnile v nekaterih okrajih celo znizati, ker bi velik del skrb za vadrževanje ljudskih šol prevezeli tisti, ki doslej morebiti ne plačujejo nikakih davkov, dasi imajo otroke za solo prav tak, kakor sedanji davkoplaćevalci. To bi se zgodilo potom posrednih davkov, katerih pa okraji doslej ne smejo nalačati, dočim imá dežela do tega pravico.

Ako bi se sprejel Gregorčičev načrt, plačeval bi deželni šolski zalog vse učiteljsko osebje, dočim bi za šolska poslopja in njih vadrževanje plačevali okraji. To je povsem pravljivo, ker nekateri okraji so že silno veliko izdal za šolska poslopja, dočim n. pr. v gradiščanskem okraju nimajo skoraj še nikjer počtenih šolskih hiš.

Na tak način bilo bi tudi najlaže močno zboljšati učiteljstvo res slabo gmotno stanje, ki nima primere v celi Avstriji, kar naši deželi ne dela časti. To stanje bi se po Gregorčičevem načrtu prav izdatno zboljšalo, mnogo bolj nego s predlogom deželnega odbora, ne da bi sedanji davkoplaćevalci kaj več plačevali za šolstvo; nasprotno: plačevali bi dosti manj.

Prav potreben je torej v prospeku naše šole in v korist našega delavnega učiteljstva, ki res zasluži boljših časov, da bi prodrl Gregorčičev načrt. Slovenski poslanci so menda edini v tem oziru. Sicer pa dvomimo, ali bi bilo sploh mogoče najti pametnega Slovenca, ki bi nasprotoval Gregorčičevemu načrtu, pa naj bi še takó vhrali v njegovem srcu strankarski, osebni uzroki.

Vse drugače je na italijanski strani, na kateri so bili letos vsi poslanci odločno nasprotni Gregorčičevemu načrtu ter sploh proti vsakorsnemu zboljšanju gmotnega stanja našemu učiteljstvu. Zato je bila cela zadeva odložena za prihodnje zasedanje.

Na slovenski strani storilo se je torej vse, kar je bilo mogoče, da bi se konečno vendar rešilo to pereče šolsko in učiteljsko uprašanje. Zato so bile popolnoma neumestne pušice v nekem učiteljskem listu, v kolikor so zadevale slovenske poslance. Pa tudi z ozirom na italijanske poslance svarimo gospode dopisnike iz učiteljskih krogov prav resno, naj nikar ne rabijo enakega orozja, ki bi moglo edino le škoditi ne pa koristiti njihovi dobri stvari. Razmere v našem deželнем zboru so take, da treba velikanske obzirnosti in potrebljivosti, ako hočemo kaj doseči. Prav takoj se morajo včeti tudi na italijanski strani nasproti našim poslancem, kajti vse, kar se v deželnem zboru sklene, more se zgoditi le v sporazumljenu obeh strank. Brez kakih stranke ali morebiti celo proti njeni volji pa se ne dà storiti niti najmanjši koraček.

Upanje je, da v jeseni prodré Gregorčičev, predlog, ako bodo Italijani hoteli zmagati s svojim velikanskim načrtom o namakanju tržiške ravani (A. gro Menfalcons.) Ako pa italijanski poslanci ne bodo hoteli nič slišati o tem, da se ustanovali deželni šolski zalog po izgledu drugih dežel, onda pojde tudi njihov načrt po Soči naprej v more.

Upajmo torej in čakajmo jeseni!

Od slovensko - nemške meje.

(Izv. dopis od Drave).

Krasna je zares zemlja „zelene“ Štirske, in tudi gledě na svojo lego v trgovinskih odnosajih zavzema jedno prednjih mest avstrijskega cesarstva. Žrak je povsod

zdrav, vode za pičajo, za napravo žag in milinov, pa tudi poti in cest za trgovino je obilno. Minogredči popotnik bi se moral nehotě domisljevat, da tukaj prebiva srečen narod, srečno prebivalstvo. Pa treba je le zaglobiti se nekoliko v življenje, v dejanje in nehanje tega prebivalstva, in kmalu se prepričaš, da si se motil, da pod prazniško zunanjostjo krije se petin in čaša grennosti.

Mislimo si neki prostranejši kraj poleg Drave. Na njeni desni strani leži košata Pohorje s svojimi vasmi in trgi, na levej strani pa obširnejši trg, slovenč je od davnega kot gnezdo nemškutarije, gnezdu nezaslišnih napadov na slovensko národnost, kjer se prezira vse, kar je našega, slovenskega. Ker pa je tu sedež okrajnega sodišča, „štibernica“ ali davkarija, notarski urad itd., pod katero upravo pripadajo tudi kraji na zelenem Pohorju, pa si lahko napravimo sliko, kako pod to upravo zdihajo tudi slovenski trpi na Pohorju. Kadarkoli ima tudi priložnost slišati, da je on „dummer bindise“, da govorji govedarski jezik ali „šprah“, ki sestoji baje iz plev, katera je od vseh strani skupaj veter nanesel. Radi tega se baje tudi imenuje „bindiš-windisch“. Tako razdaljenje morajo postušati vsak dan naši nevidni gorjanici na Pohorju, ki bodejo ujemurje na levej strani Drave zlasti radi tega v odi, ker jim ne morejo lahko do živega.

Ti krepki stražarji so se namreč zarotili, da, če prav prodre nemški živelj do Drave, cez Dravo ga oni več ne poste, in krepko, kakor gorovje Pohorja, hočejo tudi oni stati za vero in národnost, tako da le čez njih trupla bi še znal prodirati zvijačni in brezobzirni Nemec naprej v osrečje slovenske domovine. Ti le borilci za narodno stvar bi potrebovali v svojem boju često moralne podpore, toda srečnejši bratje slovenskega osrečja pozabljajo jih, prezirajo jih pri vsake priliki, da se res lahko poroča, če propademo, da nismo propali radi tujega nasilja, marveč radi lastne malomarnosti. V tej podravski dolini vihra torej sedaj z večjo, sedaj manjšo strogostjo neprestani boj, boj za obstanek narodnosti in naroda slovenskega. Nad 12 tisoč Slovencev, živečih po župnjah, pripadajočih grškej škofiji je že predano na milost in nemilost nemškemu molahu, ki je prej ali slej gotovo pozvolje. Vsaj pa tudi ravna ž njimi, da hujše niti Turek ni mogel ravnati s kristjanji. Turek je pustil kristjanu vsaj vero, pustil mu narodni jezik in če je bil miren, tudi sredstva za preživljenje. Vse drugače pa ravna tukaj nemški moloh. Po šolah se ubija deci slovenskih staršev z vso silo v glavo edino zveličavna nemščina, češ, če te ne znaš, ne boš zmožen prislužiti si vsakdanjega kruha. Da bi se to doseglo in da bi šolska mladež ne pozabila v glavo ubitih nemških besed, vpeljalo se je 8-letno šolsko obiskovanje. Od svojega 6 do 14 leta mora se mladina učiti tujega, nemškega jezika, brez obzira na to, ali se nauči tujega, nemškega jezika, brez obzira na to, ali se uči poleg tega tudi drugih, veliko potrebejših šolskih predmetov. Starišem to seveda nikanor ne more v glavo, ker so prepričani, da od 12. leta naprej se nauči mladina, pojavijoča v oddaljene vaške sole, več slabega nego dobrega, a to zlasti v tem kraju, kjer ji skoro nihče ne sveti z dobrim vzgledom. Nemškutariji za petami sledi vedno in povsod preziranje božjih in cerkevnih zapovedij, ker kdor je danes potepal dragocene svetinje: narodnost in jezik dragih staršev, on bo in mora jutri potepati "dversko prepričanje, mora postati prostonslec, nihilist, ne verujuči ni v Boga, niti v božjo ali človeško pravico. Kakor ni menj, kjer se krade in posiloma jemlje národnost, tako so tudi druge božje in človeške postave le nekake formalnosti, katere lahko in svobodno prestopi brez kazni on, kdor je dovolj zvit; — torej je treba uravnati življenje po načelu: „glej, da te orožniki ne zasaciš!“ In sad tega nihilizma zori pri nas v naših ponemčevalnih pokrajinah v vedno večji meri.

Mladina postaja v poznejših letih vedno bolj razbrzdana, ker ima na potih v šolo dokaj priložnosti — pohujševati se; starše pridružujejo in zapirajo, če njihovi otroci izostajajo, a gospodarstvo in družinsko življenje trpi. K borbi za obstanek pridružilo se je še zvijačno izmolzovanje revnejših rodbin, pridružila se borba nemčurskih brezobzirnostej, a to na največjo škodo slovenskega prebivalstva. Dà, prišlo je že tako daleč, da brat več ne zaupta bratu, in Slovenc mora si iskati večkrat posojila od Nemca, kateri mu pa potem pogosto nenašoma napravi tožbo in mu s pomočjo nemških pomagačev na odličnih sedežih gotovo zavije vrat ter se za slepo ceno polasti njegovega imetja. Takoj prehajajo slovenske kmetije ena za drugo v nemški rok, obožano in prognano iz njih ljudstvo pa ubira pot v daljno Ameriko in poslednji čas še v Brazilijo, kjer gotovo najde svoj pogin.

Takšne so torej razmere v zeleni Štajerski, na slovensko-nemški meji — menda žalostne dovolj, da bi obrnili na nje svoje oko naši prvaki. V imenovanem trgu se nahaja poslednja leta na odličenem mestu mož, ki se med nekaterimi odličnimi krogji red postavlja za Slovenca. Toda Slovenci smo že dolgo siti njegovega narodjaštva. Če dobi pred se stranki, slovensko in nemško,

postavi se gotovo na nemško stran, Slovenca pa postavi. A temu neki? Iz verodostojnih ust smo slišali, kako se je opravičeval, da mora takó delati, ter celo prosil, naj mi Slovenci to oprostijo, ker drugače bi ga Nemci prognali in to bi bila za slovensko stvar velika nesreča. On torej raje žrtvuje semterje kakega Slovenca, samo da on sedi krepko na svojem mesta. Človek, ki to sliši, mora pač vsklikniti: „Bog me varuj mojih prijateljev, ker sovražnikov se bom že sam varoval“, kajti tudi vkljub temu, da se on šteje Slovenec, pise vse le po nemški.

Toda potrežljivi ost „bindišerja“ traža navadno le do neke mere, potem pa vskipi s toliko večjo silo. In ta doba mora priti tudi za poklevne Slovence ob Dravi!

Petrovič.

Divaška vilenica.

V dan 2. julija t. L ob 4. uri popoldne bude sijajno razsvetljena „Cesarjev Rudolfova vilenica“ v Divači.

Gospodom obiskovalcem, kajih se v mnogem številu nadrejam, podajamo o našej vilenici naslednje podatke:

Vilenica, kojo so zasledili dné 11. maja 1884. leta Gregor Žiberna in drugi mladenci iz Divače, leži od Divače proti jugozahodu in je otdot kakih 20 minut oddaljena. Sprva se je hodilo va-njo skozi naravni nhod, pozneje je pa davkarska občina napravila na svoje troško polzasto zavit u-hod, po katerem se dospé v vilenico ugodno in brez vsake nevarnosti. V vilenici je občina na vse strani napravila gladke poti, ki so na opasnih mestih ograjene s trdnimi držaji.

Vilenica je dolga blizu 1500 m in se deli na več stranskih oddelkov.

Vsi oddelki so polni najlepših kapnikov, kajih smo dali nastopna imena:

Razgrneno platno — slap pri Savici — slike iz jutrove dežele — kapelica — razbiti zvon — diani razgled — prelaz prek Šipka — Samsonov steber — delfin — piramidišče — muzej — tabernakeljni — zagrinjala — kralj Samo — kralj Matijaž — snežni plaz — božji grob pod predorom — oder z raznimi godali — slap nad katakombsami — cipresa — dvojčka — čuk na palci — gaj — vice — hudoarnikova struga — turški šotori — kalvarija — ščit Zrinjskega — droboje — veliki oltar — ladija stolne cerkve v Milanu — šopek cvetlični — turški minaret — dvorana škrlatov — velika veža — soteska pri Termopolah — pod velicim mostovžem — strojarnica — vojaška stražnica — govorniški oder — Stefanijina loža s slavoloki — zakladnica Krezova — morski valovi — strmi stolpiči — raj — orglje — turško kopališče — kraljevski prestol — biserni steberi.

Najdejo se pa poleg teh še mnogi drugi kapniki, kajih vsaka glava, po lastnej ji domislji po svoje imenuje.

Vilenica je bila leta 1887. prvič svetčano razsvetljena in od tistega časa je bila vžе mnogokrat obiskana od raznih društev, (leta 1889. „Ljubljanski Sokol“ v družbi z drugimi slovenskimi družtvji), kajor tudi posameznih oseb in družin. Dne 31. januarja 1887. so počastili našo vilenico v Visokem pokodom rajnki cesarjev Rudolf, Filip Koburski in Bombelles; dne 13. aprila 1888. si jo je ogledala cesarična Stefanija. Ogledali so si jo tudi nadvojvoda Rainer in mnogi drugi odlični gostje.

V knjigi, v kojo se upisujejo p. n. gg. gosti, se nahajajo poleg podpisov naslednje izjave:

„Naravna čudesa v vilenici so me najprijetnejše dirnula“ — Hans Vildi, Zürich. „Rad piznavam, da prelepi kapniki te vilenice mogočno uplivajo na človeško čud“ — G. Buchmann, S. S. Lusitania — Hamburg. „Nikdo naj ne zamuli prilike, ogledati si vilenico“ — F. Kionka — Breslau.

Čudom se čudim vsem krasotam, ki jih je narava ustvarila v tej vilenici, ne zmenec se za vse, kar se na površji dogaja“ — dr. Götzinger — St. Gallen.

„Vilenica je vzvišeno mesto, ona je prvo čudo, katero sem na potovanju iz Egipta z zanimanjem gledal“ — A. Niederleitner — Passau. „Naravna krasota, s katero se ne more nobena druga primerjati“

— E. Fehlinger — Wien. „Bila sem v Italiji in marsikaj občudovala, a priznati moram, da me je ta vilenica nad vse očarala“ — Amelie Plachy — Troppau. Mnogi obiskovalci se pa vjemajo v izjavi, da je naša vilenica sicer manjša od postojanske, a da je bogatejša na kapnikih. Z ozirom na malo ustopnino 50 kr. in glede na to, da se čisti prebitki daruje družbi Cirilovi, se nadejamo mnogih o skovalcev, ki so jo z mnogo udeležbo najizdatnejše zavrnili naše narodne nasprotnike, ki so se v nedeljo, 18. t. m. o prihodu kach 500 nemških „Alpinistov“, ki so šli občudovati „Skocijansko vilenico“, izjavili: „Dne 2. julija menda ne bomo videli še ene desetine današnjih izletnikov“.

Torej na noge! *

Avin.

* Slavna uredništva slovenskih listov se najljudejše proučijo, da bi to razpravico blagovolila ponatisniti. Pisatelj.

Iz goriške skolice, 21. junija. — Izv. dop. — (Varujte se kričnih prorokov!) Pri naših sosedih v Podgori se nekaj meša, kar mi nič kaj ne ugaja. Nekdò uplya in dela na to, da bi se občina ločila od sedanja in ustanovila kot samostalna županija. „Vse bolje bo potem za nas“, pravi ta nekdo, „ne bo nam toliko plačevati za bolnice, župan nam bo županil zastonj, tajnik in obhodnik se tudi dobija za nižjo ceno in tako se olajšajo še marsikatera brenena. Zraven tega se pa oprostimo tudi kake nadležnosti, katero nam prizadeva sedanja zveza; zlasti nam bo to ugajalo, da bomo imeli županiji urad doma in da nam ne bo več treba po svojih opravilih hoditi k mostu v drugo občino“. To so res tako zapeljivi razlogi in če prihajajo iz ust uplivnih mož, omamijo prav lahko priprostenega soseda, kateri ne ve in si ne more misliti, kake namere tiče v njih. Jaz pa sem stvar trezno in bolj natančno premisli in preračunal in prišel do zaključka, da to morajo biti krivi proroki, kateri s takimi razlogi mirus Podgorce prigovarjajo k ločitvi od svojih mirnih, poštenih sosedov v Pevmi, St. Mavru in Podsabotinu.

Ko se je pred leti govorilo o taki ločitvi, meniti sem tudi jaz nekaj časa, da posebne razmere podgorske občine kot obrtniškega kraja opravljajo tako namero. Dogodki zadnjih let pa — in med njimi prav posebno ustanovitev italijanske šole v slovenski vasi — preverili so me do čistega, da bi bila ločitev Podgorje od ostale sedanje županije naglavni greh, kateri bi se vtegnil strašno maščevati nad osamljeno občino. Nasledki bi bili v gmotnem oziru skodljivi, ker bi imela samostalna županija veliko večje stroške, nego jih pripada občini v sedanjem zvezi; posledice v narodnem oziru pa bi bile naravnost pogubne. Tujec za tujcem bi se vrinil v podgorski občinski zastop, skrb za slovenski otroški vrt bi začela ponehavati, a rasti ona za odgojo italijanskih otrok, kateri bi se na postavni podlagi utemeljila potreba italijanske ljudske šole, katero je sedaj kratkovidna popustljivost ustanovila, ko je že po postavi nihče ni smel terjati. — Ločitev bi pomenjala začetek narodnega propada stare slovenske občine in potem bi se Podgora kmalu spremnila v drug — Ločnik. Sploh bi ločitve nobene občini ne koristila — vsem skodo

Clement Rubbia

urar v Semeniški ulici št. 8 v Gorici predaja prav dobre ure budilke (Wecker) z enoletnim zagotovilom po poštnem povzetju in poštne prosto po 2 gld. 80 kr. — Prodaja tudi druge stenske ure in verižice. Sprejema v popravo vsakorčne ure zagotavlja vsteno delo, točno postrežbo in zmerne cene.

Kwizdev Že več let preskušano domače sredstvo proti bolestinam.
Kwizdev Cena cele steklenice 1 gld.
Kwizdev pol stekl. 60 kr.
Kwizdev dobiva se v vseh lekarnah.
Kwizdev Pazi na! se na varstveno znamko in zahteva izrecno
Kwizdev protin. Iz Kreisapotheke Kronenburg b. Wien

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi
zavaruje

človeško življenje

po vseh kombinacijah

mnogo ugodnejše, ko vsaka druga zavarovalnica.

Člani banke „Slavija“ imajo brez posebnega priplačila pravico do dividende, katera je doslej iznašala po 10%, 20% in 25% in jedno leto celo 48%.

Za škodo izplačala je doslej banka „Slavija“ čez dva milijonov goldinarjev. — Po svojih rezervnih in poroštvenih fondih more se meriti z vsako drugo zavarovalnico.

Kako koristno in potrebno je zavarovanje življenja, dokazujejo naslednje

primere:

1. Miha Dolničar iz Št. Vida nad Ljubljano zavaroval se je dne 15. oktobra 1873 in umrl dne 11. avgusta 1874. Uplačal je 30 gld. 60 kr. dediči njegovi pa so prejeli od banke „Slavija“ 1000 gld.

2. Josip Zanoška, deželni uradnik v Ljubljani, zavaroval se je dne 10. aprila 1874. Do svoje smrti dne 22. februarja 1875. uplačal je 125 gld. 28 kr. banka „Slavija“ pa je dedičem njegovim izplačala 1000 gld.

3. Henrik grof Wurmbrand v Konjicah zavaroval se je dne 15. marca 1875 ter je do svoje smrti dne 15. marca 1877 uplačal 1188 gld., dediči njegovi pa so od banke „Slavija“ prejeli 6000 gld.

4. Anton Ahčin župnik v Begunjah, zavaroval se je dne 1. avgusta 1870. Po smrti njegovi dne 17. julija 1881 izplačala je banka „Slavija“ kapital 1000 gld. dasi je bilo izplačane zavarovalnine le 364 gld. 98 kr.

5. Janez Verbič, načelnik postaje na Raketu, zavaroval se je dne 5. aprila 1878; umrl pa je dne 25. novembra 1883. V tej dobi uplačal je 174 gld. 96 kr. banka „Slavija“ pa je izplačala dedičem njegovim 1000 gld.

6. Luke Sabec, trgovec in posestnik v St. Petru na Notranjskem, zavaroval se je dne 30. januarja 1882 za 1900 gld. Do svoje smrti dne 17. junija 1884 uplačal je 215 gld. 52 kr. in banka „Slavija“ izplačala je rodbini njegovi ves zavarovani kapital.

7. Dr. Ivan Pitamic očetnik v Postojni, zavaroval se je dne 10. novembra 1882. Do svoje smrti dne 9. oktobra 1891 uplačal je 3159 gld.; banka „Slavija“ pa je dedičem njegovim izplačala 6000 gld.

8. Simon Matejčič, župnik v Starem Pazinu, zavaroval se je dne 10. januarja 1892 in je umrl že dne 25. februarja istega leta. Das je uplačalo 7 gld. 49 kr., izplačala pa je banka „Slavija“ njegovim dedičem 1000 gld.

9. Petar Bogovič, župnik v Lazu na otoku Rabu, zavaroval je dne 15. maja 1889 svojim trem nečakinjam, Milici, Brni in Andjeliji Miletičevim, po 500 gld. dote. Na to zavarovanje uplačal je do svoje smrti dne 28. februarja 1891 148 gld. 88 kr.; banka „Slavija“ pa boda **vsakej** imenovanih deklic ko doživi 18. leto, izplačala 500 gld. tedaj vsem trem 1500 gld.

10. Josip Perko, učitelj v Smilu pri Žužemberku, zavaroval je svojemu sinčku Josipu 1000 gld. dote. Do svoje smrti uplačal je 25 gld. 53 kr. banka „Slavija“ pa boda sinu njegovemu, ko doseže 20. leto svoje starosti izplačala 1000 gld.

Vsa pojasnila o zavarovalnih zadevah daje radovoljno generalni zastop banke „Slavije“ v Ljubljani v lastni hiši, Gospodske ulice št. 12.

Vsi storji za kmetijstvo, vinarstvo in moštarstvo!

Mlatilnice, čistilni mlini za žito izbiralnice, slamoreznice.

Avtomatični aparati proti peronospori.

Tlačilnice za grozdje in olive. Tlačilnice za sadje, aparati za kletarstvo.

Pumpe za vse svrhe in v obče

vse stroje za kmetijstvo, vinarstvo in moštarstvo v najraznovrstnejših najboljših uredbah prodaja

Ign. Heller, Dunaj

Praterstrasse N. 78

Bogato ilustrovani katalogi v nemškem, slovenskem in italijanskem jeziku gratis in franko.

Cene zopet znižane. Prekupeci dobé izdaten popust.

repotrebna za

Kathreiner-jeva Kneippova sladna Kava

z okusom prave kave. Ta daje nedosegljivo prednost, da se more opustiti škodljivo uživanje čiste ali pa pomešane prave kave ter pripravljati še veliko **okusnejša** in pri tem **zdravejše** ter **redilniša** kava. — **Nepresegljivo** kot primes k pravi kavi. **Ponarejenj** treba se je skrbno **ogibati**. — $\frac{1}{2}$ kilo po 25 kr. **Do-**

Edino pravo v belih paketih s podobo župnika Kneippa kot varstvena znakna.

Teodor Slabanja

St. 286.

Razpis učiteljskih služb

V tolminskem šolskem okraju namesti se imajo sledeče službe stalno:
 1. Mesto učitelja na stirirazrednici v Bovci in Kobaridu;

2. Mesto učitelja na dvorazrednici pri sv. Luciji;

3. Mesto učitelja na podružnici na Žagi in Lubinji;

4. Mesto učitelja-voditelja jednorazrednice v Logu (Breth) in Sedli, na Libušnjem, Bukovem, Ponikval in Livku.

Pri Šolah v Logu, na Bukovem, Ponikval, Žagi in Lubinji namesti se tudi začasno, ako ne bode dovolj prisilcev s sprečevalom učiteljske sposobnosti.

Dohodki so določeni v deželnih postavah 10. marca 1870 in 4. marca 1879.

Prošnje s postavnimi spričevalci, (ed prisilci iz drugega okraja tudi z zdravniškim spričevalom) je vložiti potom c. k. okrajne Šolske oblastnine do 20. julija 1893.

C. k. okrajni šolski svet
v Tomini dne 5. junija 1893
Predsednik.

Visoka provizija

in pri porabaosti tudi **staba plača** daje se agentom za prodajo postavno dovoljenih srečk na obroke.

Ponudite se pošiljajo: *An das Bank- und Wechselgeschäft der Administration des Meier S. Politzer in Budapest, Dorotheagasse 12.*

Ustanovil 1. 1767 Johann Jakob Samassa.

ALBERT SAMASSA

c. in kr. dvorni zvonar
v Ljubljani

Harmonični in melodični glasovi iz izborni pripravo za zvonjenje. Zvono do 40 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina s srebrobelo bliščobo. Močan, čist glas. — Garančija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega brona: svečniki, lustri, svetilke, oltarni križi, kámonske tablice, lonci za evertice itd., dalje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventilii, itd.

Občine in požarne straže dobè naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno!

Štiri častne diplome.

21 svetinj.

„NEW-YORK“

zavarovalnica na življenje.

(Ustanovljena 1. 1845. — V Avstriji od 1. 1876)

Kupčijsko stanje 31. decembra 1892:

Ime in	713	milij. frankov
L. 1892. novo sklenjena zavarovanja	897	" "
Dne 31. dec. 1892. bilo je pravoveljavnih zavarevanj nad	3.572	" "
Preostanek aktiv vseh obveznostij	87	" "

Avstrijske police zavoda „NEW-YORK“ podvržene so avstrijskim zakonom in izplačujejo se brez izjeme v društvenem uradu na Dunaju, I. Graben 8.

V 22 letih poslovanja v Evropi je „NEW-YORK“ izplačala svojim evropskim zavarovancem ali njihovim dedičem

140 milij. frankov

Glavno ravnateljstvo za Avstrijo

na Dunaju, I., Graben 8 in Spielgasse 1 (v društveni hiši.)

Vrhni zastop za Goriško in ostalo Primosko:

pri podružnici Ermano Tureck & Comp. v Trstu — v Gorici pa v Glediki ulici št. 8.

vsako hišo

je

Kathreiner-jeva Kneippova sladna Kava

Izdajatelj in odgovorni urednik And. Gabrijček. — Tiška A. M. Obizzi v Gorici.